

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำลำปะเทีย

นางสาวจรรยาภรณ์ พรหมคุณ
ส่วนวิชาการ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 5

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และประสิทธิผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำลำปะเทีย เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เน้นวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่บริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำลำปะเทีย จำนวน 21 ตำบล

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยความพร้อมด้านงบประมาณ ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำลำปะเทียมากที่สุด งบประมาณที่มีจำกัดทำให้ไม่สามารถจัดสรรสำหรับใช้ในการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ได้ สภาพปัญหาที่พบคือตลอดทั้งลำน้ำตื้นเขิน การขุดลอกลำน้ำจึงมีความจำเป็นเพื่อให้มีพื้นที่กักเก็บน้ำเพิ่มมากขึ้น

แหล่งกักเก็บน้ำในแต่ละหมู่บ้านมีจำนวนไม่เพียงพอ ดังนั้น การก่อสร้างแหล่งกักเก็บน้ำในแต่ละหมู่บ้านจึงมีความจำเป็นควบคู่ไปกับระบบส่งน้ำ สำหรับพื้นที่ต้นน้ำพบว่า มีความต้องการฝายเพื่อชะลอการไหลของน้ำในช่วงฤดูฝน ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำสำหรับพื้นที่ลุ่มน้ำลำปะเทีย ไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรในลำน้ำ และไม่มีแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนที่ชัดเจน ขาดการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำกับท้องถิ่นใกล้เคียงในพื้นที่ลุ่มน้ำเดียวกัน ส่วนประสิทธิภาพด้านการป้องกันมลพิษทางน้ำ และการแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำพบว่า ลุ่มน้ำลำปะเทียยังไม่พบกับสภาพความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางน้ำ การเตรียมแผนในด้านการป้องกัน หรือแก้ไขมลพิษทางน้ำจึงยังไม่มีความเป็นไปในพื้นที่

Abstract

The purposes of this research were to study the factors affecting Water Resources Management and to study the effectiveness of Water Resources Management of Local Administration Organization in Lam Patia Sub-Basin Area. The study was carried out by qualitative research utilizing in-depth interview with key participants. The key informants were administrators of Local Administration Organization and officers responsible for Water Resources Management in 21 Sub - District (Tambon).

The results revealed that the factor mostly affected Water Resources Management in Lam Patia Sub-Basin Area was the budget allocation; there was inadequate budget to develop Water Resources Development in this area. According to the research, it was found the problem of Shallow River, therefore the channel improvement which helping to store more water was necessary. Moreover, there are not enough water retention areas in each village. Then the Reservoir Construction in accordance with Water Distribution System in each village is necessary. Regarding the upstream, Check Dam is desirable to help reduce the speed of water flow during rainy season. According to the effectiveness of Water Resources Management, the problems were as follow: most of Local Administration Organization in Lam Patia Sub-Basin Area had neither Resource Mapping of river basin nor Water Resources Management plans specifically designed for community in area. Furthermore the problem includes lack of full cooperation from the near-by region on the same river basin.

According to the effectiveness of Water Pollution Prevention and Water Pollution Solution, it was found that there was no risk of Water Pollution Problems for Lam Patia Sub-Basin Area, accordingly the protection or solution plans for Water Pollution is not needed.

บทนำ

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) และคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (แอสแคป) ได้เผยแพร่พฤติกรรมการใช้น้ำของมนุษย์ในแต่ละวันพบว่า ใช้สำหรับดื่มอย่างน้อยวันละ 2-5 ลิตร ใช้ซักโครกในห้องสุขาวันละ 5-15 ลิตร ใช้สำหรับเป็นน้ำอาบวันละ 50-200 ลิตร และใช้เพื่อการเกษตรร้อยละ 70 ของน้ำทั้งหมด แต่ร้อยละ 50 ของการใช้น้ำด้านเกษตรกรรมต้องสูญเสียไป เพราะซึมลงไปในดินและระเหยสู่อากาศ จากข้อมูลดังกล่าวทำให้พบว่าการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างไม่รับผิดชอบ ทำให้การไหลเวียนของแม่น้ำหุดชะงักลง ระดับน้ำในแม่น้ำและน้ำใต้ดินลดลงอย่างต่อเนื่อง สภาพปนเปื้อนจากมลพิษต่าง ๆ ทำให้คุณภาพน้ำลดลง ส่งผลให้จำนวนน้ำสะอาดก็ลดลงเช่นกัน นอกจากนี้การขยายตัวอย่างรวดเร็วของประชากรโลก มีส่วนทำให้จำนวนน้ำจืดสำหรับใช้ในรายบุคคลลดลงอย่างต่อเนื่อง ที่น่าเป็นห่วงคือน้ำที่ปนเปื้อนมลพิษและขาดสุขลักษณะ เป็นสาเหตุทำให้เด็กทารกในเอเชียและแปซิฟิก เสียชีวิตกว่าปีละ 5000,000 คน

หากเปรียบเทียบปริมาณการใช้น้ำของไทยกับมาตรฐานโลกพบว่าอยู่ในระดับต่ำมาก กล่าวคือมาตรฐานโลกกำหนดการใช้ 6,918 ลูกบาศก์เมตร/คน/ปี แต่พบว่าคนไทยใช้น้ำ 3,680 ลูกบาศก์เมตร/คน/ปี ดังนั้นปัญหาเกี่ยวกับน้ำของไทยที่สำคัญมีได้อยู่ที่ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ แต่ปัญหาคือไม่สามารถบริหารจัดการน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (สมคิด สิงสง, 2552)

จากสถานการณ์ปัญหาเรื่องน้ำของประเทศไทย ทั้งการขาดแคลนน้ำ น้ำท่วม และคุณภาพน้ำ จึงทำให้มีการริเริ่มความรับผิดชอบต่อสังคมที่จะต้องเร่งดำเนินการ ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นคือปัญหาด้านบริหารจัดการ โดยเฉพาะด้านโครงสร้าง

องค์กรบริหารและการกระจายอำนาจ การบริหารทรัพยากรน้ำมีลักษณะเป็นแบบแยกส่วนขาดการบูรณาการในภาพรวม ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและไม่เป็นเอกภาพเป็นเหตุให้การพัฒนาแหล่งน้ำเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของตนเอง รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายแผนบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล พ.ศ. 2552 – 2554 โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรน้ำจึงได้เชื่อมโยงนโยบายของรัฐบาลในการจัดทำแผนปฏิบัติการ พ.ศ. 2552 – 2554 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ พัฒนากลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในกลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนให้มีการใช้ทรัพยากรน้ำ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน (กรมทรัพยากรน้ำ, 2552:8)

กรมทรัพยากรน้ำจึงได้มอบนโยบายให้สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค พิจารณาลุ่มน้ำสาขาในพื้นที่ลุ่มน้ำหลักเป็นโครงการนำร่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นระบบลุ่มน้ำสาขา เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชุมชนในแต่ละลุ่มน้ำสาขา สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 5 ได้กำหนดให้ลุ่มน้ำลำปะเทีย ซึ่งเป็นลุ่มน้ำสาขาของพื้นที่ลุ่มน้ำมูลตอนบน ที่มีผลการศึกษาและจัดลำดับดัชนีการขาดแคลนน้ำ (Water Poverty Index : WPI) ลำดับที่ 5 ในจำนวน 20 ลุ่มน้ำสาขาของพื้นที่ลุ่มน้ำมูลตอนบน และลำดับที่ 10 ในจำนวน 31 ลุ่มน้ำสาขาของพื้นที่ลุ่มน้ำมูลทั้งหมด เป็นโครงการนำร่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นระบบลุ่มน้ำสาขา (รายงานสถานภาพและศักยภาพลุ่มน้ำลำปะเทีย, 2551:1) โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำภาคทำหน้าที่เป็นหน่วยงานส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรลุ่มน้ำ องค์กรเครือข่ายลุ่มน้ำ ให้มีความเข้มแข็งในการดำเนินการบริหารจัดการลุ่มน้ำ รวมทั้งเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับลุ่มน้ำ เพื่อส่งต่อไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภารกิจและหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมที่ได้รับการถ่ายโอน

การศึกษาวิจัยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำลำปะเทีย ซึ่งเป็นโครงการนำร่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นระบบลุ่มน้ำ จึงมีความน่าสนใจว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ และมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไร เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือราชการส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่น จึงมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ และเป็นองค์กรหลักในระดับฐานรากที่จะนำพาต่อการสร้างความสมบูรณ์ทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบให้เกิดขึ้น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างระมัดระวังโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุลไป เพราะธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่เสียสมดุลย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อผลผลิตน้ำท่า ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญและจำป็นต่อวิถีชีวิตชุมชนในท้องถิ่นที่รับผิดชอบ บทบาทอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นโดยหลักจะถูกกำหนดโดยกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการบริการสาธารณะตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์สุขของชุมชนในท้องถิ่นนั้น ซึ่งปัจจุบันพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะสะท้อนภาพของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการบริหารทรัพยากรน้ำในระดับพื้นที่ เพื่อให้หน่วยงานหรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาพรวม มีข้อมูลประกอบการพิจารณาวางแผนตัดสินใจดำเนินงาน ให้การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำลำปะเทียได้อย่างเหมาะสมตามสภาพลักษณะของท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำ
ลำปะเทีย

2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำ
ลำปะเทีย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานให้การสนับสนุน ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการบริหารทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำลำปะเทีย เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปประกอบการพิจารณาตัดสินใจให้การส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้อย่างเหมาะสมตามสภาพลักษณะของท้องถิ่น

3. ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีช่องทางในการสื่อสารโดยตรงกับหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเข้าใจบทบาทหน้าที่ การทำงานร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความมั่นใจและสร้างความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมของประเทศ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำลำปะเทีย ในด้านหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กร ความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านงบประมาณ ความพร้อมด้านการใช้เทคโนโลยี ความซับซ้อนขององค์กร ความเป็นทางการขององค์กร การกระจายอำนาจขององค์กร การประสานงานภายในองค์กร และความชัดเจนของระเบียบปฏิบัติ

ขอบเขตด้านประชากรในการศึกษา คือผู้บริหาร
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำลำปะเทีย

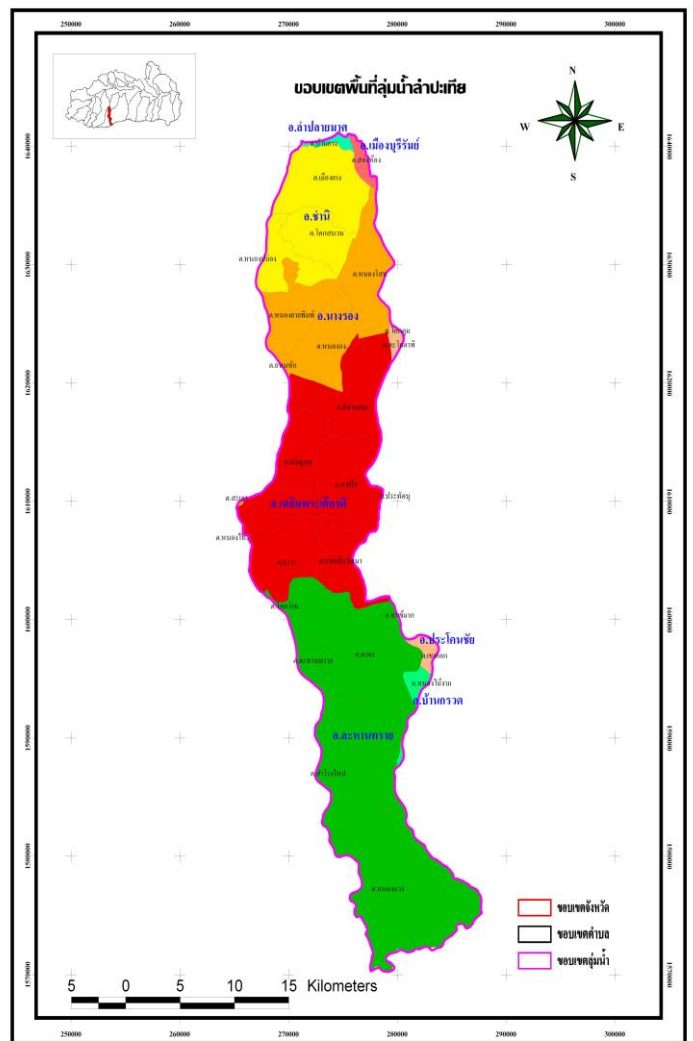
ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทด้านการบริหารงานขององค์กร ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล ตำบล

- องค์การบริหารส่วนตำบล คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่

- เทศบาลตำบล คือ นายกเทศมนตรี หรือรองนายกเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาล หรือ เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำลำปะเทีย ครอบคลุมพื้นที่ทั้งสิ้น 21 ตำบล (รายงานสภาพและศักยภาพลุ่มน้ำลำปะเทีย, 2551:7-12)

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา ทำการศึกษา
วิจัยตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2553 – กันยายน 2554

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยแยกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำลำปะเทีย

ปัจจัยหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กร พบว่าลักษณะความรับผิดชอบด้านจำนวนประชากร จำนวนพื้นที่หมู่บ้านที่ประสบภัยแล้ง จำนวนพื้นที่หมู่บ้านที่ประสบอุทกภัย จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน จำนวนชุมชนที่ตั้งอยู่ริมน้ำ ขนาดพื้นที่เพาะปลูก และจำนวนร้านค้าที่ตั้งอยู่ริมลำน้ำ ไม่ส่งผลกระทบต่อและแตกต่างกันในภาระหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรในพื้นที่ใกล้เคียงหรือในพื้นที่ลุ่มน้ำเดียวกัน

ปัจจัยความพร้อมด้านบุคลากร พบว่าบุคลากรที่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมอบหมายให้รับผิดชอบในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีเพียงพอต่อภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีขนาดเล็ก อัตรากำลังอาจไม่เพียงพอแต่สามารถดำเนินการได้โดยไม่กระทบต่อกิจกรรมอื่น โดยผู้บริหารได้วางแผนทางแก้ไขคือ การเสนอขอกรอบอัตราจ้างเพิ่มเนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญต่อภาระหน้าที่งานด้านสาธารณูปโภคของพื้นที่ ส่วนความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ พบว่าบุคลากรที่ถูกมอบหมายให้รับผิดชอบส่วนใหญ่ขาดความรู้ ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ สำหรับด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำ พบว่าบุคลากรยังขาดประสบการณ์และความรู้ เนื่องจากในพื้นที่ลุ่มน้ำลำปะเทียยังไม่เคยเกิดปัญหา ทำให้ไม่มีการเตรียมพร้อมบุคลากรในเรื่องดังกล่าว

ปัจจัยความพร้อมด้านงบประมาณ พบว่าความพร้อมด้านงบประมาณเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่มากที่สุด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณจำกัด ทำให้ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณสำหรับแผนงานด้านการพัฒนาแหล่งน้ำเป็นการเฉพาะในพื้นที่ได้ ทั้งที่ทราบสภาพปัญหาในพื้นที่เป็นอย่างดี โดยเฉพาะสภาพปัญหาของกลุ่มน้ำลำปะเทียที่ต้นเขินตลอดลำน้ำ หากมีการขุดลอกจะสามารถเพิ่มปริมาณการกักเก็บน้ำในช่วงฤดูฝนได้มากขึ้น พร้อมกับต้องมีระบบ

ส่งน้ำที่ดีเพื่อกระจายน้ำในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ต้นน้ำลำปะเทียได้เสนอความจำเป็นในพื้นที่ต้องมีฝายชะลอการไหลของน้ำ และฝายที่มีอยู่ก็ต้องมีการขุดลอก ปัจจุบันน้ำที่ใช้ในการทำประปาชุมชนในพื้นที่ได้จากน้ำฝน โดยใช้สระ หรือบ่อภายในหมู่บ้านเป็นแหล่งกักเก็บน้ำ แต่จำนวนแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ก็ไม่เพียงพอต่อการกักเก็บน้ำในช่วงฤดูฝน การแก้ปัญหาที่ผ่านมาก็คือการเสนอของบประมาณสนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำผ่านหน่วยงานอื่น เช่น กรมทรัพยากรน้ำ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมโยธาธิการและผังเมือง หรือหน่วยงานทหารในพื้นที่ เป็นต้น ข้อจำกัดคือความไม่ชัดเจนว่าโครงการที่เสนอขอ จะได้รับการพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้หรือไม่ ขาดการสื่อสารแบบ 2 ทาง การปฏิบัติที่ผ่านมาในแต่ละปีงบประมาณหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำข้อเสนอโครงการแผนพัฒนาแหล่งน้ำเกือบทุกปี แต่ก็ไม่มีการแจ้งกลับว่าในแต่ละปีงบประมาณ แผนงานโครงการที่เสนอเข้าไปได้รับการพิจารณาหรือไม่อย่างไร บางครั้งแหล่งน้ำที่ได้มาก็ไม่ตรงกับความต้องการในพื้นที่ ส่วนงบประมาณสำหรับการป้องกันมลพิษทางน้ำ และแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่าในพื้นที่ยังมีความจำเป็นที่จะต้องจัดสรรในส่วนนี้ เนื่องจากในพื้นที่ยังไม่พบความเสี่ยงในเรื่องดังกล่าว การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลำดับแรกจะเป็นการจัดสรรในเรื่องการดูแลสาธารณูปโภคด้านอื่น เช่น การซ่อมแซมหรือปรับปรุงถนน ไฟฟ้า เป็นต้น ส่วนการบริหารงบประมาณด้านการบริหารจัดการน้ำ พบว่าในด้านความช่วยเหลือปัญหาการขาดแคลนน้ำ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแก้ไขปัญหการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง โดยมีการจัดส่งน้ำโดยรถบรรทุกเพื่อแจกจ่ายแก่ชาวบ้านเพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนข้างต้นเป็นการเฉพาะหน้า อย่างไรก็ตามทิศทางการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำปะเทียไม่สามารถจะช่วยเหลือการขาดแคลนน้ำในภาคการเกษตรได้ เนื่องจากพื้นที่ในการทำการเกษตรของชาวบ้านมีบริเวณกว้าง ปริมาณน้ำที่ส่งไปช่วยเหลือมีอย่างจำกัด ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณจึงเป็นไปในลักษณะค่าน้ำมันสำหรับเครื่องปั้นไฟในระบบประปาของชุมชนเป็นหลัก และค่าน้ำมันสำหรับรถยนต์เพื่อใช้ขนส่งน้ำ

ให้กับประชาชนเพื่อใช้สำหรับอุปโภคบริโภคเมื่อพื้นที่ต้องประสบกับปัญหาภัยแล้ง

ปัจจัยความพร้อมด้านการใช้เทคโนโลยี พบว่ามีความสะดวกในการที่จะหาวิธี หรือวิธีการที่จะนำเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการทรัพยากรน้ำ แต่ยังคงขาดความพร้อมตัวในการขอรับการสนับสนุนเครื่องมือจากหน่วยงานภาครัฐในกิจกรรมการพัฒนาแหล่งน้ำ ส่วนการป้องกันและแก้ไขปัญหาแล้งน้ำยังไม่เคยมีการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว

ปัจจัยความซับซ้อนขององค์กร พบว่าขั้นตอนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลไม่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ยุ่งยากซับซ้อน

ปัจจัยความเป็นทางการขององค์กร พบว่าไม่มีการจัดทำแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นอันรับรู้ในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ จึงไม่ได้มีการประเมินผลการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างชัดเจน

ปัจจัยการกระจายอำนาจขององค์กร พบว่ามีการกระจายอำนาจให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินการได้ในอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และหากพบปัญหาที่มีการเปิดโอกาสให้มีบุคคลภายนอก โดยเฉพาะบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐอื่น เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลพิจารณาและตัดสินใจร่วมกัน

ปัจจัยการประสานงานภายในองค์กร พบว่าผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีการประสานงานกันอย่างสม่ำเสมอ หากเกิดปัญหาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจะรายงานให้กับผู้บริหารทราบทุกครั้ง แต่ไม่ได้มีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นทางการ แต่จะพิจารณาจากผลกระทบที่เกิดขึ้น เมื่อไม่พบปัญหาก็ประเมินได้ว่าผลการปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ส่วนการแก้ไขและป้องกันมลพิษทางน้ำยังไม่เคยเกิดขึ้น

ปัจจัยความชัดเจนของระเบียบปฏิบัติ พบว่าองค์กรการบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบลยังไม่มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนในการพัฒนาแหล่งน้ำ แต่เป็นที่รับรู้และมีการมอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน และไม่มี ความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานร่วมกัน

ส่วนที่ 2 ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำลำปะเทีย ในด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ การป้องกันมลพิษทางน้ำ และการแก้ไขปัญหาแล้งน้ำ โดยพิจารณาจากการจัดทำข้อมูลพื้นฐาน การจัดทำแผนปฏิบัติการ การเสริมสร้างเครือข่าย และผลการดำเนินงาน

ประสิทธิภาพด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดทำข้อมูลลักษณะการประกอบอาชีพประชาชนในพื้นที่ และมีข้อมูลสถานที่ติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำ ส่วนข้อมูลทรัพยากรน้ำในลำน้ำ ได้แก่ ชนิด และปริมาณสัตว์น้ำในพื้นที่รับผิดชอบ พบว่าไม่ได้มีการจัดทำข้อมูลในส่วนนี้ และไม่มีแผนการที่จะนำน้ำจากลุ่มน้ำลำปะเทียมาทำประปาหมู่บ้าน น้ำที่ใช้สำหรับอุปโภคบริโภคส่วนใหญ่ในพื้นที่ คือน้ำฝน โดยพื้นที่กักเก็บน้ำฝน คือสระ หรือบ่อ และพบว่าพื้นที่ต้นน้ำของลุ่มน้ำลำปะเทียมีการใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำมากกว่า การจัดทำแผนปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีแผนงานโครงการขุดลอกคูคลองอย่างชัดเจน แต่เป็นแผนงานโครงการที่ใช้สำหรับของงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นมากกว่าที่จะเป็นแผนงานโครงการที่จะใช้งบประมาณของท้องถิ่นเอง และพบว่าภายในพื้นที่ลุ่มน้ำเดียวกันขาดการประสานงาน หรือการหารือในเรื่องของการพัฒนาแหล่งน้ำร่วมกัน ส่วนการสร้างเครือข่าย พบว่าไม่มีความชัดเจนที่จะสร้างเครือข่ายร่วมกัน แต่เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยหน่วยงานอื่นดำเนินการให้ ทำให้เครือข่ายภายในพื้นที่ลุ่มน้ำเดียวกันไม่มีความเข้มแข็ง ในด้านผลการดำเนินงาน พบว่าน้ำในลุ่มน้ำลำปะเทียไม่มีน้ำตลอดปี จากการสังเกตลำน้ำใน 2 ช่วงเวลา คือช่วงฤดูแล้ง ตั้งแต่เดือน มีนาคม – พฤษภาคม 2554 พบว่าลำน้ำค่อนข้างแห้งขอด สีของลำน้ำขุ่นเป็นสีโคลน และแห้งขอดเกือบตลอดลำน้ำ แต่ในช่วงฤดูฝน ตั้งแต่เดือน มิถุนายน – กันยายน 2554 น้ำในลำน้ำมีปริมาณมาก แต่พื้นที่กักเก็บน้ำต้นเขิน ประกอบกับสภาพลำน้ำเป็นดินทราย ซึ่งเป็นสาเหตุของการกักเก็บน้ำได้ไม่ดี

ประสิทธิภาพด้านการป้องกันมลพิษทางน้ำ และประสิทธิภาพด้านการแก้ไขปัญหาแล้งน้ำพบว่า ในพื้นที่ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม หรือร้านอาหารที่ตั้งใกล้ริม

ลำน้ำ จึงยังไม่พบความเสี่ยงต่อการก่อปัญหามลพิษในลำน้ำ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่ได้มีการจัดทำมาตรการที่ชัดเจนในการป้องกันมลพิษทางน้ำ และการแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำ

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรน้ำ. 2551. *การบริหารจัดการลุ่มน้ำ*. 10000 เล่ม. สำนักส่งเสริมและประสานมวลชน.
- กฤตเมธ สุทธิหาญ. 2545. *การจัดการทรัพยากรน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตแม่น้ำมูล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิตรประภา บุญลอย. 2541. *ศักยภาพของ อบต. ในการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น : กรณีศึกษา อบต. ในจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทวิวงศ์ ศรีบุรี. 2544. *การจัดการและการใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการ*. ในประมวลผลงานวิจัยการประชุมวิชาการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม สถาบันวิจัยทรัพยากรน้ำ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 6-8 ธันวาคม ณ โรงแรมโลตัส ปางสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่.
- ธนากรโลก. 2542. *ก้าวพ้นวิกฤติ : ยุทธศาสตร์เพื่อสร้างโฉมใหม่แก่การพัฒนาชนบทไทย*. (อัครา).
- ปธาน สุวรรณมงคล. 2540. *การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ*. รายงานการวิจัย โครงการปรับภาคราชการสู่ยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์กองกลาง. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- ประดิษฐ์ สุนทรสวัสดิ์. 2536. *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีกิ่งอำเภอลืออำนาจ จังหวัดอุบลราชธานี*. ภาควิชาหลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาศักดิ์) คณะพัฒนาศักดิ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. 2538. *ภาพรวมของปัญหาการจัดการน้ำในประเทศไทย*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. หน้า 1-22.
- สถาบันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ. 2543ก. *สรุปสภาพปัญหาและสาเหตุของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ*. เอกสารประกอบการสัมมนา นโยบายการจัดการทรัพยากรน้ำและการพัฒนาแบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบลุ่มน้ำ. กระทรวงเกษตรสหกรณ์. กรุงเทพฯ.
- ส่วนประสานบริหารจัดการลุ่มน้ำมูลตอนบน. สำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำมูล. สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 5. 2551. *รายงานสถานภาพและศักยภาพลุ่มน้ำลำปะเทีย*. โครงการนำร่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นระบบลุ่มน้ำจังหวัดบุรีรัมย์.
- สุเชษฐ์ มิไตรจิตต์. 2540. *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล*. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อารีย์ วงศ์เกษม. 2542. *การบริหารและการจัดการขยะมูลฝอย โดยองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเมืองพล อำเภอมะนัง จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุทัย หิรัญโต. 2531. *หลักการบริหารงานบุคคล*. โอเดียนสโตร์. กรุงเทพฯ.
- Blau, Peter M. (1964). *Exchange and Power in Social Life*. New York: John Wiley & Sons.
- Blau, Pter M., & Scott, Richard . (1962) *Formal Organization*. Sanfransisco: Charkdler publishing Co.
- Dyson, M., Bergkamp, G., and Scanlon อ้างถึงใน เสาวนีย์ วิจิตรโกสม. 2551. *การจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำลำตะคองแบบบูรณาการ*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Mudege, N.R., Taylor อ้างถึงใน เสาวนีย์ วิจิตรโกสุม. 2551. *การจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำ
ลำตะคองแบบบูรณาการ*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
Keller, A.,J. Keller and D. Seckler. อ้างถึงใน เสาวนีย์ วิจิตรโกสุม. 2551. *การจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำ
ลำตะคองแบบบูรณาการ*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
Weber, Max. 1964. *The Theory of Social and Economic Organization*. A.M. Henderson and Ralcott
Parson. New York. Free Press.

Internet

สมคิด สิงสง. 2552. http://www.tungsong.com/Important_Day/water/index.asp.